

CONSIDERAȚII PRIVIND DREPTUL STATULUI DE A REGLEMENTA SISTEMUL DE IMPUNERE

Prof. univ. dr. Pătru Rotaru
Drd. Camelia Rotaru

1. Evoluția istorică a impozitelor a fost însoțită permanent de caracterizări teoretice și de concepții privitoare la necesitatea și rolul acestora, de principii referitoare la modul de stabilire și încasare a acestor impozite. Dintre caracterizările privind necesitatea și instituirea impozitelor sunt de reținut cele exprimate în contextul unor teorii despre stat ca rezultat din contractul social, intervenit între indivizi, ori ca produs al solidarității sociale sau naționale a indivizilor. În decursul timpului, în literatura de specialitate au fost studiate mai multe teorii în legătură cu dreptul statului de a reglementa un sistem de impunere, teorii dintre care le amintim pe cea organică, cea a contractului social, cea a echivalenței și cea a sacrificiului.

2. **Teoria organică** fundamentată de către gânditorii de frunte ai filozofiei clasice germane - Hegel, Fichte, Schelling - susține că „statul s-a născut din însăși natura omenească” iar dreptul de impunere reprezintă un „produs necesar dezvoltării istorice a popoarelor”¹. Dreptul de impunere trebuie să fie justificat, deoarece popoarele trăiesc organizat în viața de stat, iar statele, pentru asigurarea existenței lor, au nevoie de exercitarea dreptului de impunere. Scopul exercitării dreptului de impunere este de a se constitui fonduri bănești care să fie utilizate pentru menținerea ordinii în stat, iar - conform acestei teorii - dacă scopul este absolut necesar atunci și mijloacele pentru realizarea acestui scop trebuie să fie absolut necesare.

3. **Teoria contractului social** a fost întemeiată de către Thomas Hobbes (1588-1679) în „Leviathan” (1651), continuată și dezvoltată de către Jean-Jacques Rousseau (1712- 1788) în „Contractul social”. Potrivit acestei teorii, contractul social reprezintă o formă de asociere ideală a indivizilor care nu se mai supun unii altora, prin coerciție sau dominație, ci numai statului ca expresie suverană a voinței generale. Cetățenii sunt de acord să renunțe la o parte din libertățile lor, făcând, în același timp, și sacrificii de ordin material (plata impozitelor), iar statul garantează realizarea anumitor activități, în contractul social dreptul formal al statului de impunere apare ca un rezultat al unei înțelegeri între stat și contribuabili.

4. **Teoria echivalenței (teoria schimbului sau teoria intereselor)** a fost fondată de către Adam Smith și continuată de către Montesquieu. Această teorie stă la baza sistemului în care impozitele își găsesc justificarea prin serviciile și avantajele realizate și garantate de stat, afirmându-se, de exemplu, că „impozitele reprezintă prețul serviciilor prestate de stat”². Statul este cel care stabilește cota de impunere a veniturilor contribuabililor în raport cu avantajele pe care le creează acestora, dând, în același timp, și măsura impozitelor în raport cu mărimea serviciilor; cu alte cuvinte, cu cât serviciile vor fi mai mari, cu atât impozitele vor fi mai ridicate.

¹D.D. Șaguna, *Drept financiar și fiscal*, Ed. Oscar Print, București, 1994, p. 356

²G. Jeze, *Cours de science des finances et de legislation financiere française*, IVème, Ed. Paris, 1992, p. 324, cit. în I.Gliga, *Dreptul finanțelor publice*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1992, p. 67

5. Teoria sacrificiului, a datoriei sau a solidarității propune ca rațiunea impozitului să fie justificată prin natura statului, care este privit ca un produs necesar pentru dezvoltarea istorică, și nu ca o organizare socială bazată pe voința declarată a cetățenilor. În aceste condiții, cei care vor admite că viața socială, în complexitatea ei, este strâns legată de organizarea statului, vor trebui să admită și dreptul statului de a impune taxe și impozite. Dreptul statului de a stabili și percepe impozite apare ca o consecință directă a obligației sale de a-și îndeplini funcțiile și sarcinile. Impozitul stabilit de stat este comparabil cu o datorie pe care o au cetățenii pentru asigurarea existenței și a condițiilor de dezvoltare a întregului social căruia îi aparțin, în acest sens, datoria contributivă a cetățenilor este analogă cu datoria de cetățean, distinctă însă de datoria față de țară - impozitul sângelui - care reprezintă o contribuție cetățenească având caracter personal.

6. În raport cu teoriile menționate, în opinia noastră, politica fiscală a oricărui stat trebuie să realizeze folosirea conștientă a întregului ansamblu de instrumente și procedee cu caracter fiscal pentru stabilirea nivelului și structurii prelevărilor obligatorii, operațiile impozabile, regimul exonerărilor și deducțiilor în procesul repartizării produsului intern brut pentru asigurarea resurselor necesare - la bugetul administrației de stat și al administrațiilor locale în scopul realizării obiectivelor politicii economice și sociale din oricare țară. Ansamblul pârghiilor, procedeele, instituțiilor de administrație și reglementărilor fiscale care trebuie perfecționate sau create, va trebui să aibă în vedere starea economiei naționale, strategia dezvoltării, necesitatea asigurării circulației libere a capitalului, produselor și serviciilor pe piața internă și internațională, necesitatea integrării economiei în economia mondială. Politica fiscală evoluează și se perfecționează continuu sub impulsul dezvoltării economice, ea nefiind stabilită o dată pentru totdeauna, ci se adaptează corespunzător necesităților într-o anumită etapă, în funcție de obiectivele politice economice și sociale din țară.

7. Instrumentele și procedeele fiscale proprii unei economii de piață pot avea efectul scontat numai când tehnicile de aplicare în practică, modul de administrare și control, precum și deciziile privind accelerarea procesului de privatizare vor crea condițiile necesare în sensul respectiv. După părerea noastră, și în viitor statul trebuie să aibă în vedere în cadrul sistemului de impunere, următorii factori: starea economiei; raportul dintre sectorul public și cel privat; nivelul veniturilor cetățenilor; nivelul deficitului bugetar existent; nevoile bugetare și posibilitățile de acoperire; acordurile internaționale existente pentru evitarea dublei impuneri, instrumentele și procedeele de aplicare a acestora în străinătate, efectele asupra economiei naționale, astfel încât să fie eliminate distorsiunile din cadrul schimburilor economice.